

Lovec Roman.

Gozdna slika. — Spisal I. E. Rubin.

Povedal vam bom povest o lovcu Romanu. Povedal vam jo bom celo tako, kot so jo meni povedali drugi...

1.

Lovec Roman je bil visoke, ravne postave in zagorelega obraza. Imel je dolge, črne, povešene brke in lepe, skodrane cigansko-črne lase. Oči so mu bile mrke in žive in gledal je neprijazno. Morda so to grdoglednost provzročile goste in nenavadno velike obrvi, ki so mu visele nizko nad očmi, ali pa, kdo ve, kaj. Cel njegov obraz je bil teman; pravili so, da se nikdar nikomur ne nasmeje... Navadno ni pogledal nikogar v oči, ampak upiral je svoj pogled v tla, kot tat ali hudodelec; sicer je gledal sovražno in izpodmolato. Nosil je temno-zeleno, po lovsko ukrojeno obleko, močno podkovanane črevlje in visoke golenice. Glavo mu je pokrival lovski klobuk, katerega je dičilo zakrivljeno ptičje perje; in pa — puško je nosil seveda vedno s seboj. Tak je bil lovec Roman. Bil je logar in nadzornik vseh bližnjih gorskih gozdov, ki so bili last njegovega gospodarja, bogatega nemškega žida. Roman je torej malo občeval z ljudmi; niti s svojimi najboljšimi sosedi ni govoril; malo je zahajal domov v vas k svoji materi; lazil je dan za dnem po gorskih gozdih... Pohajal je od enega roba do drugega, postajal na vzvišenih krajih, gledal na vse strani in poslušal, ali ne prihaja od kod kak sumljiv šum... In tako je blodil cele božje dni tam po gozdih, zalezoval in lovil in streljal divjačino in zalezoval — ljudi... In lovec Roman ni bil usmiljenega srca; gorje mu, kogar je zasačil v gozdu pri tatvini. Pravili so, da mu je bilo težko kaj prida unesti iz gozda, ker se je kar nenadoma prikazal med drevjem, in tat je bil — izgubljen... Zato so se ga kmetje bali, in le najbolj pre-

drzni so izkušali svojo srečo in se zdajpa-zdaj ukradli v gozd po drva... Med njimi in med lovcem Romanom je bilo že samo ob sebi stalno sovraštvo. Govorili niso ž njim prijazne besede, ogibali so se ga že izdaleč in ga sovražili... Najrajši niso govorili o njem. Le zdajpa-zdaj, ko je v gozdu iznova zasačil kakega tatu in mu ni milostno prizanesel, zagnali so proti njemu nov hrup, novo sovraštvo... Tedaj so vsi govorili o njem, jezili se nad njim, stiskali jezno udelane pesti in kleli so ga. No, on se ni menil za vse to. Hodil je počasi, ponosno, z mirnim, enakomernim korakom, kot da se ne briga za nikogar, da se ne boji nikogar. Kadar je šel lovec Roman po vasi, tedaj so se razpršili otroci z vasi, pobegnili so za hišne vogle in od tam boječe gledali lovca in njegovo puško-dvocevko. Tuintam se je v oknu prikazal kak jezen obraz, in iz marsikatere hiše ga je spremila kletvica razžaljenega gospodarja.

„Zlodej ciganski!“

On je pa stopal vedno in povsodi svojim potem, ne meneč se za otročji strah, ne za jezo žensk, ne za kletve zasačenih mož...

Sicer je bilo njegovo življenje tiho in mirno. Stanoval je v lepi svoji koči z materjo vred. Koča je stala na koncu vasi, in nekaj korakov od nje je bil gozd. Romanove kočice so se vsi ogibali in gledali posebno sumljivo proti njej v mraku, ko se je dvignil dim skozi dimnik nad njo... To je bil lovec Roman. Včasih pa ni bil tak...

2.

Takrat je bil še mladenič, mlad in lep. Pravili so, da ga ni lepšega fanta daleč na okoli, kot je Roman. Mlade deklice so zardevale pred njim, bale so se tistih njegovih čudnih nevarnih oči, povešale sramežljivo svoje poglede, a skrivaj si ga je želela marsi-

katera. Tej in oni so vstajale v srcu sladke želje, lepe nade — in prepirale so se zaradi njega. A on je bil čuden; ni se mnogo menil zanje. Pogledal je to ali ono, nasmejaj se — in družega nič. Takrat je še mnogo zahajal med ljudi, prijazen je bil in popustljiv. Povsod je bil priljubljen. In če je zasačil tatu v gozdu, prizanesel mu je pogosto in brez kazni ga je izpustil domov. Le redko se je čulo, da je kaznoval tega ali onega.

„No“, rekali so ljudje, „vsakemu pač ne more prizanesti, sicer mu odnesó sčāsoma cel gozd... Kaj bi potem rekel gospodar!“

Sicer pa je lovec Roman že takrat skoraj vedno hodil po gozdu in zahajal le malo domov. Kmetje in sosedje so ga ljubili, a čuden se jim je zdel, jako čuden, in ugibali so o njem:

„Kaj je z Romanom?“

„Čuden človek, ta lovec Roman!“

„Zakaj se ne ženi? — Službo ima, leta tudi in nevest, no, teh se mu ne manjka...“

„Čudno res, kaj čaka! Vojake je doslužil in — tak lep fant.“ Tako so govorili o njem.

„On je pameten“, je menil modro in počasi kak previden starec in prikimal sam sebi pomenljivo z glavo, s svojo sivo glavo.

„Pameten, prav zelo pameten“, mu je pritrdil ta ali oni izmed mož; a ženskam to ni bilo po godu.

„Gotovo je pameten. Pomislite: mater ima, gospodinje mu torej ni treba, in denarja nam vendar ni nikdar odveč. Čemu mu bo baba?“

In kadar je prikričal kako škodo, katero je opazil na meji krivičnih mejašev, in kadar so čuli, da je izpustil kakega zasačenega gozdnega tatu, tedaj so ga hvalili:

„Ni napačen, lovec Roman.“

„Dober človek.“

„Prav dober.“

„Z nami drži.“

„Prav ima.“

„Res, za nas je prav dober, Bog mu daj srečo!“

In njegovo dobrohotnost so razglašali križem v svet.

„Dom in Svet“ 1901, šte. 5.

Vendar ni nikdo popolnoma poznal lovca Romana, dasi so toliko govorili o njem...

Vsi so mislili, da je lovec Roman čuden človek, ker je mlad, a ne mara za svet in za njegovo veselje. A vsi so se varali...

Roman je ljubil... Ljubil je skrivaj, goreče, tiho in strastno, saj je ljubil prvič.

Bogata je bila Vida, bogata in lepa... Imela je lepe, velike, črne lase in temne oči. Njen oče je bil bogat in skop. Vsi na daleč okoli so poznali Vodana. Imel je mnogo polja, gozdov in veliko domovanje. In vrhu vsega je imel dva sina in Vido. Vodan je bil vdovec, starec pri šestdesetih letih, resen, molčeč in strog. Glava mu je bila od skrbi osivela, gospodaril je še vedno sam, malo se je brigal za druge ljudi, in pečal se je noč in dan samo s svojim gospodarstvom in s svojim denarjem. Nase in na svoje bogastvo je bil ponosen, imel je dosti dolžnikov in dosti pravn. To je bil Vodan, ki je imel poleg vsega še dva sina in Vido.

In lovec Roman je ljubil Vido, in Vida je ljubila lovca Romana...

Kako je to prišlo, tega ni vedel nihče, niti Roman ni vedel, niti Vida. Prišlo je pač samo od sebe, kakor se to na svetu večkrat zgodi... Ljubila sta se. Tuintam sta se srečavala, pozdravljala in sanjala lepe sanje drug o drugem... in sanjala sanje o — združitvi... In potekal je njima dan za dnem v skrivni, tihi sreči...

Stari Vodan pa je med tem delal neprestano račune, štel svetle srebrnjake, pregledaval dolžnike, vodil svoje večne pravde, izterjaval obresti in računal, koliko dobička mu prinese to, koliko to i. t. d. Oglašali so se bogati snubači za Vido, a Vodan ni utegnil pogajati se z njimi.

„Počakajte“, jim je rekal, „po zimi pridite...“

Živa duša ni tedaj vedela, kako se ljubita Roman in Vida...

Le starka, Romanova mati, je slutila, kaj se godi, in svarila je neprevidnega sina:

„Roman, Roman, pazi se! Joj, če izve oče! Pomisli, kdo si in kaj si, in kdo je ona.“

A Roman je bil tedaj mlad, brezskrben, gluhi in slep za vse. Bil je ljubljen in sam je ljubil, ljubil neizmerno in v tem je bil srečen.

„Kaj hočete!“ si je mislil in molčal, stisnil pesti in se z žarečim, srditim očesom ponosno ozrl okoli sebe, kot da hoče reči:

„Koga naj se bojim? Gorje mu, kdor bi se drznil...“

In zopet in zopet ga je svarila mati:

„Roman, Roman, moj sin...“

Zastonj...

Sčasoma so ljudje začeli govoriti o Romanu in Vidi.

Roman je postal nemiren, obstanka mu ni bilo nikjer... Skrivnost ostane sladkost, dokler je skrivnost... Lazil je po gorah, polegal pod drevjem, streljal za kratek čas, opuščal svojo dolžnost in pozabil na vse. Pohajal je dan za dnem po gozdih, poslušal petje ptičev pevcev, poslušal šumenje jese nov in jelš in sanjal o svoji Vidi. Tisoč misli se mu je mešalo po glavi... Mrak ga je prignal z gozdnih gor domov, v dolino, a jutro ga je zopet odneslo v zelene gozde...

„Roman, zakaj ne ostajaš doma pri meni, Roman?“ vpraševala ga je skrbno ljubeča mati...

„Ne morem.“

Starka je vzdihnila, a Romana so nemirne skrbi zopet gnale v zelene gozde...

„Kam zahajaš, Roman, kako me pozabljaš!“ očitala mu je Vida.

„Nikamor, dragica, kam naj zahajam!“

„Cel dan te ni, pomisli, nikjer te ni, nikjer te ne morem ugledati!“

„Jaz moram v gozde, Vida. Ali ne veš, kako je sladko biti v gozdu?“

„Kako sladko! — Ali ni dolgčas?“

„Ni, saj mislim nate, dušica!“

In prešel je zopet dan, in Romana ni bilo domov. Zastonj ga je čakala mati, zastonj se ozirala po njem Vida. In kadar je zopet prišel, je moral zopet čuti očitanja. Sto nesrečnih misli je prinesel Vidi vsak trenutek. Kam zahaja, kje hodi?... Ali je ne ljubi več, zakaj je ne ljubi več?...

Minulo je lepo število Romanovih srečnih dni. Bolj in bolj so ljudje šepetali o njem in o Vidi. Naenkrat je bilo vse jasno. In smejali so se jima:

„Lovec Roman — berač, ho, ho, ho...“

„Kaj neki misli!“

„In Vida!“

„Ona je še neizkušena, mlada je še.“

„Ko bi Vodan vedel!...“

Zavist se je vzbudila v mladih srcih mladeničev in mladenek. Prvi so zavidali Romana, drugi Vido... Srečna Vida!...

3.

In res je Vodan izvedel kmalu kmalu, prekmalu...

Ni čuda! Saj je vsa vas govorila o njegovi Vidi...

„Kaj?“ je rekel Vodan, svetlo je pogledal in si posegel v lase. „Kaj, ta pritepenec, berač Roman, kaj si predrzne?...“

Poklical je k sebi Vido. Hodil je nekaj časa tiho po sobi gori in doli, posegal z roko v redke osivele lase in molčal. Zdaj-pazdaj je pomenljivo pokašljajal. Vida je stala pred očetom s težkim srcem, strašne slutnje so se ji budile... Povesila je glavo in zdajpazdaj skesano in proseče pogledala strogega očeta.

„Kaj imaš ti s tistim lovcom?“ je rekel in obstal pred deklico.

Vida je hipoma zardela in zopet prebledela...

„Nič.“

Glas se ji je tresel, komaj je še mogla izgovoriti to besedo.

„Kaj govore ljudje o tebi in o njem?“

„Kaj?“

„A, meniš da sem gluhi!“

„Jaz ne vem...“

„O tebi in o tistem lovcu, o tistem beraču...!“ Vodan je vpil na ves glas in meril z jeznimi pogledi svojo hčer.

Molk.

„Oče!“ je zaplakala Vida in padla na kolena ter dvignila roke obupno, proseče...

„Kaj je to, a, kaj, kaj je to?...“

„Pustite naju! Jaz ga lju-u-“... Starec je pahnil hčer od sebe ter odšel iz sobe s smehom...

4.

Po vasi so vsi na glas govorili o Romanu in o Vidi.

„Ali vidite? ali slišite?“ so rekli. „Zdaj je prišlo na dan —o—o—o!“

Nekateri so se čudili, drugi privoščili. Pripovedovali so, kako se je razjezil ponosni oče nad Vido, kako divjá doma po hiši, kako sta klela in se rotila brata, kako sta žugala Romanu, kako so zaprli nesrečno Vido v samotno sobo... Vse to so pripovedovali in še več... Roman je izginil iz vasi in taval po gozdu... Doma je jokala mati, in vzdihovala je po njem Vida.

Zvečer se je vrnil in čul vse, vse... Videl je škodoželjne nasmeh ljudi in stiskal pesti.

„Maščevanje!“ je siknil skozi zobe in prezirljivo pogledal po raztrganih vaških kočah. In tisočkrat je odmevalo v njem:

„Maščevanje!“

Večer je bil, enak tistim tihim, lepim večerom, ko sta bila še mir in sreča v njegovem srcu... Lovec Roman je stal na sredi vasi s puško v roki. Pravili so, da je hotel postreliti vse, ki so ga motili v njegovi sreči... Tisoč misli se mu je podilo po glavi. Stopal je nemirno semtertja, stiskal v roki mrzlo puškino cev, govoril sam s seboj in sploh delal je vse tisto, kar dela človek pred kakim odločilnim korakom. Na videz je bil miren, a v srcu mu je divjal vihar, jeza, strast, sovraštvo, v ljubezni — obup...

Nazadnje se je odločil in šel — k Vodanu.

Ponosno, dasi z nemirnim srcem, je stopil na prag in obstal. V hiši pri mizi je sedel starec Vodan in pri njem njegova sinova...

„Kaj, ti?“ je vzkliknil začudeno starec in se spustil v smeh. Čutil se je lovčevi predrznosti. Sinova sta jezno uprla poglede v Romana. A Roman je imel puško-dvo-

cevko, Roman je bil lovec, zato sta obseдела in čakala.

„Kaj hočeš?“ je vprašal potem Vodan. A Roman na to vprašanje res ni vedel odgovora, ker ni vedel, zakaj je pravzaprav prišel, in kaj hoče v tej sovražni hiši. Prej ni mislil na to, a zdaj ni bilo časa misliti, ker je Vodan s svojimi, kot oglje žarečimi očmi gledal predrznega Romana.

„No“, je rekel, „prišel sem k vam v hišo, in vi se mi smejete.“ In pogledal je vse tri s svojimi ostrimi očmi ter sedel na klop.

„Smejemo se, smejemo! Kdo bi se ne smejal ha, ha... Pomisli, Roman, kaj vse ljudje govoré... haha...“ Vodan se je smejal prezirljivo, ošabno...

Roman je molčal in meril z očmi svojo puško...

Nekaj časa so vsi molčali.

„Vi ste prestavili v gozdu mejo in posekali naša drevesa“, je rekel potem Roman in pogledal Vodana, ki se je hipoma nehal smejati.

„Kaj govoriš?“

„Resnico.“

„Kaj? Ti se...“

„Vi ste sekali na našem...“

„Mogoče. To so morda storili moji delavci nevedé...“

„To ste ukazali vi...“

„E-e-e.“

„To ste storili vi...“ Roman je vstal s klopi in gledal ponosno predse.

„In kaj si storil ti, ti, ti!“ je vpil Vodan in stopil pred Romana. V njem je plamtela jeza.

„Kaj si storil ti?“ je ponovil... „Kdo si ti, ti?“

„Jaz sem — lovec Roman.“ Roman se je nasmehnil, kot da se ne méni za starčevo jezo.

„Pojdi iz moje hiše, ti, zapeljivec, vun, vun... Razjarjeni starec je stal nepremično in njegova koščena, suha roka je krčevito zgrabila lovca za prsi.

„Kdo, kdo?“ je rekel mirno Roman in pahnil od sebe starca trepetajočega od jeze.

„Vun, vun iz moje hiše!“ je vpil Vodan... Oba sinova sta planila izza mize očetu na pomoč...

Takrat je prihitela v sobo Vida.

„Beži, Roman, beži...“ je viknila s pol jokajočim glasom, a blizu si ni upala.

Roman je imel tedaj v sebi moč devetih junakov... V tem trenutku bi bil izrval hrast in ž njim pobil cele bojne vrste — vsaj njemu se je tako zdelo. Zlahka je pahnil od sebe vse tri sovražnike, ostal sam sredi sobe, in roka mu je nehoté in nevedoma dvignila puško-dvocevko. Nihče se ni upal ganiti.

„Vi psi!“ je vpil in se oziral zmagovito okoli sebe.

„Roman, Roman!“ je klicala Vida, boječ se, kaj bode iz tega. Na vratih so se prikazali nekateri zvedavi obrazi. Zunaj pred hišo in po veži je nastal šum in vpitje...

„Vida!“ je vzkliknil Roman in hotel k njej. Tedaj pa je planil nanj starejši brat... Puška se je izprožila, po hiši je odmeval grom, čul se bolesten vzklik, in oblak dima je pokrnil vse... Vpitje, jok in kletev... Roman je zbežal iz hiše, podrl nekaj ljudi, ki se niso mogli hitro umekniti, a ustavil ga ni nihče. Zunaj na vasi je baje postal, preklel celi svet in izginil v temno noč...

„U-u-u!“ so vpili za njim glasovi. Nekateri so bežali domov, drugi so hiteli v hišo.

„Držite ubijavca, držite vendar!“ je vpil Vodan, a zdelo se je, kot da ga nihče ne čuje. Nastalo je splošno vpitje, nekateri so hiteli noter, drugi vun. V hiši je jokala Vida na ves glas, Vodan je klel, ranjeni brat je bolešno vzdihoval, a mlajši brat je vpil nad ljudmi in zapovedoval prinesiti vode, sam pa je hitel za Romanom... V največji razburjenosti se je hiša izpraznila, dve starki sta obezavali Vodanu ranjenega sina. Vida je bila odšla iz sobe, in Vodan je sam ostal ob sinovi postelji. Tresel se je od jeze in bruhal kletve. Sin je bil lahko ranjen na roki.

Pozneje je nočni mir pokrnil vso vas. Luči so pogasnile. Bila je noč, enaka tistim lepim nočem, ko sta sanjala Roman in Vida drug o drugem in o svoji sreči. A nocoj je Vida tugovala in jadikovala... Letala je po sobi gori in doli, naslonila je svojo glavo na posteljo, zopet vstala, dvigala roke proti nebu, klicala Boga na pomoč, hitela k oknu, gledala v mirno noč... in jokala in ihtela...

„Roman, Roman!“ je klicala in vzdihnila globoko in želela, da bi s tistim globokim vzdihom zletela njena trpeča, nemirna, a ljubeča duša v one modre zvezdne višave, v večni mir... (Dalje.)

K tebi...

K tebi kliče, k tebi tóži —
k tebi srce hrepeni!
Ah, na mojem nebu króži
zlato solnce — to si ti!

In za tabo srce hoče
dalje, dalje v enomer,
in oko za tabo joče,
ko ne najde te nikjer...

Če ni poti, če ni steze
do sestanka najti več,
če ni duši s tabo zveze —
z Bogom, z Bogom — tisoč sreč!...

Ljudmila.

Lovec Roman.

Gozdna slika. — Spisal I. E. Rubin.

(Dalje.)

5.

Lovec Roman je potem izginil. Naenkrat ga ni bilo nikjer. Govorili so o njem povsod in ugibali, kje bi bil. Nekateri so menili, da se je morda sam — — Groza! A drugi so rekli, da je šel pač v drug kraj iskat izgubljene sreče... Nekaterim je bilo žal za njim, drugim je bilo po volji, da je izginil.

Prišel je nov, mlad logar namesto njega, in nekateri so bili ž njim zadovoljni, drugi zopet ne, kakor je vsakemu bolje kazalo. Ti zadnji so pričakovali, da naenkrat pride odkod Roman. A njega ni bilo.

Mati je žalovala po svojem Romanu. Nikdo se ni menil za njeno žalost, naenkrat se je postarala za celo število let. Postala je suha, grbasta žena. In Vida? ... Vida je trpela, mnogo trpela. To je bilo gorjé prve ljubezni, najhujše gorjé najlepše sreče... Brata so obvezali in je ozdravel v nekaj dneh. A potem so se začeli čudni dnevi v hiši. Starec Vodan je hodil mračan in jezen po hiši, govoril ni z nikomer, sovražno je gledal hčer in se vodil vsled samih skrbi za glavo semtertja. Računov ni mogel spraviti v red, vse mu je šlo narobe. Vido so vsi prezirali. In jokala je nesrečnica, jokala cele dneve in noči, in ni ga bilo, ki bi jo bil vsaj nekoliko potolažil, ki bi imel za njeno gorjé sočutno srce... Čakala je, odkod pride Roman, da jo reši; toda up jo je varal — njega ni bilo. Niti po slovo ni bil prišel — odšel je, bogve kam, in zdaj ga ni od nikoder... In kaj vse govore ljudje o njem! Kako jo je neusmiljeno pozabil, zapustil... Prevarjena? Ne, ne!...

In vila je roke in klicala njegovo ime in tiho žalovala in venela, kot vene cvetlica, kadar razgrne jesen svoje megle po travnikih. Noč in dan je mislila nanj... Njeno

gorjé je bilo veliko... Prijatelja v svoji nesreči ni imela, vse ji je bilo sovražno, nasprotno... Brata sta jo klela, oče jo je sovražil... Tako se je že enkrat prenovil mesec, Romana ni bilo od nikoder...

Ko je šla Vida po vasi, so gledali ljudje za njo, smejale se ji sovrstnice, ki so jo prej zavidale zaradi Romana. Kazale so s prstom za njo in rekale:

„Glejte, Vodanova Vida gre — Romanova nevesta.“

„Kako vene! Prej je bila tako rdeča, kot rožica...“

„Tega ne prenese...“

„Težko, preveč žaluje!“

Le tuintam se je našlo usmiljeno srce, ki je sočutno pomilovalo Vido. Mehkočutnim ženskam se je smilila nesrečna deklica.

„Revica!“ so rekle. „Sama je na svetu.“

„Ubožica!“

Milovale so jo, a pomagati ji niso mogle.

„Kaj hoče“, so dejale, „prenesti bo morala in pretrpeti, kot marsikatera. Sčasoma že pozabi nanj. Vdati se bo morala, tu ni pomoči. — Živa ne more pod zemljo in živeti mora, če srečno ne, no, pa nesrečno, saj ni ona edina... Seveda Roman jo je zmotil, pozabila je nase in zdaj se pokori. Na Romana zastonj čaka — vse je končano. Kdo bi si mislil, kaj vse pride na svetu! Revica!“

Bale so se jo ogovarjati, in če jo je izkušala katera tolažiti, je Vida še bolj jokala in obupavala. In mehkočutne ženice so jokale ž njo, ker je navada, da jokajo ljudje, če vidijo solze drugih.

Vida je hodila pogosto v cerkev. Molila je goreče s solzami v očeh, upala, pa zopet — zdvajala...

„Zmešalo se ji bo“, so rekli ljudje. „A stari Vodan je zopet gluh in slep.“

„Nesrečnica!“

„Tako mlada...“

„Oh, ljubezen!“ so menili starci, ko so čuli, kaj se godi. „Da, da, to je mladost!“

In res. Vida je začela hoditi po vasi. Pohajala je po kočah, objemala je mlade sovrstnice, naslanjala se starim gospodinjam na rame in jih prosila tolažbe. A Vodan se je jezil nad ženskami, zato so se bali Vide in jo hladno odpravljali domov brez tolažbe... Hodila je kot izgubljenka in res se je tuintam pokazal začetek blaznosti...

Nekaj tednov potem pa je prišel — snubač..

6.

Juro Golovič je bil bogat in povsod poznan. Bil je sam svoj gospodar, prileten mladenič, dolgočasnega obraza, črnih las in počasne hoje. Vodanu je bil snubač po godu, zelo po godu... Pripeljal se je Juro Golovič z velikim, težkim vrancem, v visokem, lepo pobarvanem koleslju. Vodan ga je sprejel z veselo roko in ga peljal v hišo... Postregli so mu z vsem mogočim, dogovorili so se tako, da so bili vsi zadovoljni, vsi: Vodan, Juro Golovič in oba brata. Vsi so bili zadovoljni. Ženin se je bahal s svojim velikim premoženjem, in Vodan s svojim... Zvečer se je Juro Golovič poslovil, segel v roko Vidi, sladko se ji nasmejal, imenoval jo „Vidiko“, in ji obljubil, da se za nekaj dni vrne pónjo. Bil je zelo vesel in brezmejno srečen.

Črez štirinajst dni je bila poroka. Ženitovanje je bilo veselo. Bogati kmečki magnatje so sedeli za mizami, prste so imeli okovane v zlate in srebrne debele prstane, pili so in peli, trkali s kozarci, vpili in hvalili svoje gozde, njive, konje, ter metali srebrne tolarje na mizo. Ženin in nevesta sta sedela molčé drug poleg drugega Vida je imela bel venec, ki se je tako lepo podal na njene lepe, črne lase...

„Pa je končano in prestano vse“, so rekle žene ter bile vesele, da je prišla taka rešitev in tolažba obupani Vidi. In vesela je bila cela vas, veselilo se je staro in mlado, saj je bil poročni dan najbolj bogate neveste v vasi.

Črez tri dni je odpeljal Juro Golovič v spremstvu svojih svatov Vido daleč nekam doli na Dolenjsko. In godci so zagodli gostom zadnjo pesem in potem so se vsi razšli... Vodan pa je popil s svojima sinovoma zadnje ostanke vina po kozarcih, nasmejal se zadovoljno, pogledal svoja junaška sinova in rekel:

„Pa smo končali! Zdaj bo — mir...“ Brata sta molčala; tudi Vodan je uprl oči v prazni kozarec ter molčal. Zdelo se mu je, kot da je nekaj težkega izpil, a sam ni vedel, kaj. Težilo ga je kot kamen.

„Juro Golovič mi je jako ljub zet. Ničesar mu ne manjka, vsega ima na preostanjanje...“ Tako je modroval Vodan.

„E, Juro Golovič je bogat.“ — — — — —

„Da, da, Juro Golovič je bogat...“

* * *

Poleglo se je prvo veselje in potihnila govorica o Vidi in Juri Goloviču.

Črez štirinajst dni pa sta se pripeljala k Vodanu v goste. Pripeljala sta se z istim velikim, težkim vranjim konjem in v istem visokem koleslju, v katerem se je bil pripeljal Juro prvič kot snubač in drugič kot ženin. Vida je sedela vstric njega, in radovedne oči vaščanov so jo spremljale po poti. Juro Golovič pa je ponosno meril konja z vajeti, podil skozi vas v največjem diru, ter tuintam samozavestno odzdravil kakemu znancu, ki ga je slučajno pozdravil. Ljudje so sodili različno. Nekatere vaščanke so rekle, da je Vida blede, no, pristavile so, da to ni nič tako čudnega, ker ima mlada gospodinja vselej mnogo skrbi. Druge so trdile, da je v tem kratkem času zelo shujšala, da je zdaj komaj še senca nekdanje cvetoče Vide, in še drugi so celo vedeli, da si je Vida otrla solzo, ko se je peljala skozi vas in so jo njene nekdanje sosede veselo pozdravljale...

Sešli so se zopet bližnji svatje, mladi in stari, da pogosté v veseli domači družbi Vido in Jura. Prišli so godci, prišli so va-

ščanje — bila je seveda nedelja — in bil je zopet vesel dan za vse. Glava družbi je bil zopet starejšina, boter Soder. Bilo je vsega zadosti, jedi in pijače; in pili so in peli in bili veseli. Vsi?...

Starci so stopili v krog, prijeli s smehljajočimi obrazi v roke kozarce in zapeli tisto lepo pesem, ki tako ob kratkem pripoveduje, da na svetu vse mine, a se ne povrne nikdar več...

Peli so glasno, mogočno:

Hej, prijatli, pri kozarcih
vsi veseli bódimo
pa o vincu in o dnarcih
pojmo eno pesmico!...

Popito vince ne dojde več,
zgubljena draga ne dojde več,
zapito jutro ne dojde več,
ne, ne, ne — ne dojde več...

Boter Soder je pel z največjim veseljem in navdušenjem. Poslednjo besedo je pel on sam, a drugi so grmeče pritrjevali: „Ne dojde več!“ Ponavljali so dolgo tisti „ne dojde več“ in potem začeli iznova na isti način:

Eno pesem smo zapeli,
kdor je ni, je več ne bo,
mi pa bomo še veseli,
dokler vince pijemo...

In potem so zopet ponavljali:

Popito vince ne dojde več,
zgubljena draga ne dojde več,
zapito zlato ne dojde več,
ne, ne, ne — ne dojde več...

In boter Soder je dvignil kozarec in stojé ob polni mizi še dolgo ponavljal zadnje pomenljive vrstice, obračaje se ponosno na vse strani. Obraz mu je sijal od veselja in navdušenja, pot mu je tekel po licu menda od samega petja — brisal se je z veliko, rdečo ruto — in namežikaval nasproti sedečim gostom, ki so mu veselo ploskali in glasno s smehom pritrjevali, in dvigal je kozarec visoko v zrak...

In, kdove, da so peli ravno to pesem! Morda zato, ker jo je boter Soder najbolje znal, ali ker jo je najrajši pel, ker je pel sam s svojim močnim tenorskim, dasi ne-

„Dom in Svet“ 1901, šte. 6.

uglajenim, glasom; morda zato, da so mu potem ploskali, da je zabaval vso družbo, ki bi bila sicer brez življenja, zatopljen v navadne, vsakdanje pogovore... Mogoče zato, vse mogoče. Peli so jo skoraj sami bogati starci v trenutni zadovoljnosti in brezskrbnosti, pri vinu, v veseli družbi, pri lepih spominih.

Družba se je oživila, smejali so se in mnogo govorili.

„Glej jih, starcev!“ so rekle modrejše matere. „Kako so se razvneli!“

„Res, kako ti pojó!“

In potem se je slišala po stokrat ponovljena beseda:

„E, včasih!...“

„Ko smo bili mladi!...“

„Da, da...“

In soseda je spomnila sosedo na kak slučaj v tistih časih. Menili so vsi, da čas hitro teče, in da se vse izpreminja...

„Ne dojde več...“

Vodan je bil izbral svojemu starejšemu sinu nevesto in se danes dogovarjal natančneje z njenim očetom, svojim starim znancem, glede dote. Nekateri drugi možaki so mešetarili... Nazadnje so se pobotali in vsi so pili na zdravje novega para.

Boter Soder je naposled celo vstal izza mize, izbral nevestino družico za plesalko, zapovedal godcem polko ter se zavrtel z njo v počasnem plesu po hiši. Godci so pritiskali na piščali in basove, gostje pa so udarili v glasen, dobrovoljen smeh.

„Glejte starino!“ so vpili možaki in sledili z zadovoljnimi pogledi počasnim korakom Sodrovim.

„O, Soder, saj nisi več mlad!“

„Soder je pač vdovec.“

„Ho, ho, Soder, ali še znaš?“ Ženske za mizo so se spominjale, da je bil v mladih dneh Soder eden najboljših plesalcev.

Soder se ni menil za vse opazke; plesal je dalje, dasi zelo težko, počasi in nerodno. Smejal se je zadovoljno, in ko je končal, je rekel:

„Tako je bilo, ko smo bili mladi!“

„Bilo, bilo, a ni več.“

„Ni; čas je odnesel vse s seboj.“

„Odnesel, odnesel...“

In zopet so pili pozno v večer.

Drugo jutro se je odpeljal Juro Golovič z Vido domov.

Romana pa ni bilo nikjer...

7.

Nekaj dni potem pa se je vrnil Roman. Mladi gozdar je zopet odšel, in lovec Roman je postal zopet, kar je bil prej, a isti Roman to ni bil.

„Oh, ali si prišel?“ se je začudila presenečena mati, ko je sin stopil nenadoma v sobo.

„Da!“

Roman je sedel k mizi in gledal z nekako vprašujočim pogledom mater. Bil je upadel, bled, neobrit, imel je dolge, nepočesane lase, in njegove oči — — njegove oči so bile velike, svetle, neznosne... Bil je ves zanemarjen...

„Zakaj nisi prej prišel, Roman?“ je vprašala ljubeča mati pol vesela, pol žalostna.

Roman se je nasmejal, a ta smeh se je tako čudno videl na njegovem žalostnem obrazu. Gledal je nekaj časa po koči, naslonil potem glavo na levo roko in molčal.

„Kaj sem prebila, kako me je skrbelo!“ je pripovedovala mati in se bala omeniti Vido... Postavila je pred sina steklenico domačega prepaljenca, in Roman je pil, strastno pil... In ko je bila steklenica prazna, je naslonil ves izmučen glavo med obe dlani, mrmral nekaj sam pri sebi, a nerazložno. Dolgo je tako slonel in mislil — kdo ve, kaj.

„Kaj hočeš, Roman? Potolaži se, Vida se je možila...“ je rekla mati. Roman se je bolešno zgenil; slišal je bil že zdavna, kaj se je zgodilo. Krčevito stisnjene pesti je položil na mizo, njegove oči so se zablestele v slabo-brleči luči...

„Roman, pozabi, kar je bilo! Verjemi, tako je bilo usojeno, nista si bila namenjena drug drugemu. Umiri se in — pozabi! Pomagati si ne moreš, Roman, ali si čul?...“ Stara mati se je bala za sina. Dobro je poznala Romana. A Roman je molčal. Slišalo

se je samo njegovo dihanje; videlo se je, kaj čuti v srcu.

„Neee! Nikdar!“ je zavpil Roman, vstal od mize, vzel puško s stene in odšel — v gozd. Pravili so, da je takrat lovec Roman jokal tam v gozdu med šumečimi jelšami, brezami in jeseni, jokal kot otrok in potem — klel... Pravili so, da je objel tanko, vitko jelšo, da jo je skrivil do tal in zopet izpustil. Proseče so šumele zelene veje, Roman je izpustil jelšo zopet v zrak, a sam se je zgrudil ob njej na tla. Vse to so pravili poznejše ljudje. A kaj vse ljudje ne pravijo!

Kako so se začudili, ko je zopet prišel Roman.

„Roman je prišel!“ so si šepetali.

„Kdo, kdo?“

„Roman, lovec Roman.“

„A, a, a? — Kdo bi si mislil?“

„Res! Vrnil se je. Toda —“

„Kje je bil?...“

„Bog vé. Čuden je. Tak ni, kot je bil...“

„Seveda ne! Kako? — — — Seveda...“

In res ni bil ravno tak. Neka resnost, ki se je izpremenila sčasoma v neprijaznost in zoprnost, mu je padla na obraz. Neprestano gorjé v srcu se je izražalo v potezah na licu. Prestani trpki dnovi, jeza in sovraštvo do sovražnikov je pustilo svoje sledove na Romanovem obrazu. Bil je še mlad, a uničen... Začel je živeti tisto čudno življenje — kot mrtev val med živimi valovi.

Skoraj vsi so bili veseli, da se je vrnil Roman. Ljubili so ga, saj jim je bil od nekdaj lovec Roman dober in prijazen. Pozdravljali so ga, hoteli so ga razveseliti in razvedriti. A on je ostal mrzel, mrtev, neobčutljiv do vseh in do vsega... Kaj so mu bili vsi ti navidezni prijatelji, ko je on črtil ves svet, vse, vse... Sovražil je otroke, mlade in stare, vse je sovražil, ne da bi vprašal, kdo je kriv in kdo ni kriv... Takrat se je začel ogibati ljudi, govoril ni z nikomer, nasmejal se baje ni nikdar in bil je skoraj vedno v gozdu... Imel je dva psa in puško. Kaznoval je vsacega gozdnega tatu, milosti ni več poznal — saj je črtil vse... Ni ga genila prošnja ubogega starčka ne

slabotne ženice — on je ostal trd. In začeli so ga sovražiti in črtiti, kakor je on vse sovražil in črtil. Tako je začel tisto čudno življenje ... In tako mlad!

8.

A leta so tekla. Utihnili so govorici o Romanu, pozabili so nanj, in le zdajpzdaj je njegovo ime razburilo vas. Odvadili so se sčasoma zahajati v njegove gozde krast, ker je bilo znano, da mu nihče ničesar ne unese. In tako so ga sčasoma pozabili, in pozabili vse, kar se je nekdanj zgodilo. In sčasoma so ljudje celo strahoma in neradi govorili o Romanu. Pravili so, da gre Juri Goloviču vse po nesreči; da Juro Golovič ljubi Vido, da ji streže kot suženj, da je Juro dober človek, da vse potrpežljivo prenaša, z vsem potrpi, a — sreče ni...

Kaj pa, če zna kaj več ta lovec Roman?!... Zato so govorili o njem previdno...

Koliko se je izpremenilo v teh letih! A tudi lovec Roman se je izpremenil popolnoma. Možka resnost mu je padla na zagoreli obraz, zdelo se je, da je v njem ugasnilo vse življenje in za vselej...

In vendar, kdo vé, kako bi bilo še zopet vse drugače prišlo, da se ni zgodilo nekaj posebnega —

Šestnajsta pomlad je odela zemljo od takrat, ko se je lovec Roman prvič zaljubil v Vido. Šestnajsta pomlad! In kaj je bilo vse vmes, to vemo. Pijancu Janošu so prodali hišo (a sam je še vedno pil); mnogo se jih je pomožilo, mnogo pomrlo; Kosmu je pogorela koč, in sezidal je novo; in ob isti priliki je pogorel tisti stari oreh na vasi, pod katerim je bil pokopan baje neki izdajavec iz turških časov; no, na njegovem mestu je rastel nov oreh — in kdo vé, kaj se je še vse izpremenilo. In prišla je šestnajsta pomlad. Takrat je čul lovec Roman kukavico, morda on prvi v tem kraju. Obletela ga je trikrat, trikrat je kukala in je

odletela. Lovec Roman je nehoté pomislil. Spomnil se je, da se omoži ali oženi tisti, katerega kukavica trikrat s kukanjem obleti. In takrat se je lovec Roman bridko nasmejal. Gledal je v tisto stran, kamor je odletela kukavica, tista neumna kukavica... Trikrat ga je bila obletela, trikrat je kukala. Hm — Kako vesel je bil njen glas! In vse okoli je bilo v življenju, vse je cvelo, vse je klilo. Po vejah so si odpevali ptiči, veseleč se lepega dne. Pomladanske lahne sape so šumele po listju zelenih jesenov, brez in jelš... Šumele so novo pesem... Bilo je kot nekdanj v onih letih, ki so minula. Tudi takrat so šumele sapice, in vetrovi so upogibali košate vrhove dreves, upogibali so jih in zopet vzklanjali... In ptice so pele, in cvetlice so klile iz zemlje.

Lovec Roman se je nenadoma vtopil z mislimi v to gozdno življenje in spomin mu je prinesel pred oči tiste lepe mlade dni... Dozdaj se je ogibal spominov, a danes se jim je prepustil popolnoma. In zanesli so ga s seboj nazaj v tisto lepo svojo deželo. Nazaj... Tam je bilo vse v mladem cvetju — in tudi po gozdu je bilo vse v mladem cvetju. To so bili spomini! Lovcu Romanu je zaigral večkrat smeh po obrazu — O, ta kukavica! Zopet se je oglasila na drugem koncu gozda, kukala je, kukala, in lovec Roman jo je poslušal, potem pa odmajal z glavo in gledal temno predse v zelena, z mahom pokrita tla. In vrhovi dreves so šumeli, veje so se globoko upogibale in zopet vstajale, ptice so pele, zemlja se je smejala v stotisoč cvetovih. Roman se je spomnil — Vide...

„Vida!“ mu je ušlo skozi trepetajoča ustna. Z obema rokama je zgrabil puško, skočil na noge in se s sovražnim očesom ozrl po lepi pomladi, kot da jo hoče uničiti... A pomlad se mu je tako sladko smejala. S počasnimi koraki je odšel naprej kakor gluhi in slepi — — (Konec.)

Lovec Roman.

Gozdna slika. — Spisal I. E. Rubin.

(Konec)

9.

Lovec Roman je bil potem nekam čuden. Ljudje so se mu čudili. Včasih je bil s tem in onim zelo prijazen, a kmalu je postal stari Roman: pust, oduren, sovražen, mrzel. Videli so lovca Romana navadno sedeti pod kakim senčnatim drevesom, zamišljenega, temno zročega predse, s puško v roki in ob njem na vsaki strani njegova psa . . .

Dnevi so tekli, preteklo je leto in zgodilo se ni nič posebnega. Lovec Roman se je večkrat spomnil tiste kukavice, ki ga je onega lepega pomladnega dne trikrat obletela. In prišla je zima z vsemi svojimi lastnostimi, z vsemi svojimi zlemi močmi. Starka zima je posegla s svojo mrzlo roko po starih ljudeh. Rešila je najprej starega Vodana vseh neštevilnih skrbi. E, zima je zima. Ne tarnajo zastonj starčki: „O, da bi se že skoraj obrnilo na pomlad!“ — — In ista zima je vzela med drugimi tudi Romanovo mater. Tako je bila božja volja . . .

Pri smrtni postelji bogatega Vodana je stala tudi Vida.

„Ali si srečna, Vida?“ je vprašal Vodan hčer prvič v življenju. Vida ni odgovorila; molčala je in solze so jo oblile . . . Bolni oče se je zgenil in globoko vzdihnil . . . Tisti davni spomini!

Takrat je lovec Roman hodil ves dan po gozdu. V gozdu je bilo krasno. Mrzlo je bilo, a bil je lep zimski dan. Veje golih dreves so bile obložene z belim, srebrnim snegom, v katerem so bili zamrznjeni svetli, blesteči biseri. Senice, ščinkovci, strnadi, drozdi so prezebali tiho po gozdu, letali od drevesa do drevesa in prožili veje, s katerih se je vsipal sneg v zvezdnatih kosmih na zemljo. Zastonj so iskali zavetja. Nad vrhovi dreves je vela mrzla zimska burja, majala je zelene vrhove smrek, borov in hoj in

nesla s seboj s severa velike, sive oblake. Po vrhovih dreves so letale kričče vrane, kavke in srake, ustavljale so se za nekaj časa na tej, potem zopet na oni veji, gledale žalostno po gozdu okoli in potem so zopet letele dalje na polje s svojim glasnim, neprijaznim, nevoljnim kvakanjem . . . Zdajpa zdaj je kak preplašen zajec prekinil gozdno tihoto, leteč v velikanskih skokih od grmovja do grmovja, da je suho, neodpadlo listje pod njegovim skokom glasno zašumelo. Tapatam je poskočila vitka veverica in izginila zopet v gozdu . . . Sicer pa je bilo vse mirno.

Lovec Roman je hodil po svojih sneženih belih stezah in zasledoval različne sledove zajcev, lisic in druge divjačine. Stopal je le počasi dalje in z vidnim veseljem se je oziral po zimskem, sneženem gozdu. Bogve, kaj je mislil? Morda na kukavico in na njeno pomenljivo kukanje . . .

Njegova psa sta našla neki sled ter odhitela po njem dalje v gozd, kjer sta se oglašala z glasnim odmevajočim lajanjem.

Lovec Roman je naenkrat obstal . . . Nedaleč od sebe je zapazil med drevjem deklico, nabirajočo drv po tleh. Ne oziraje se okoli, ali jo kdo vidi ali ne, pripogibala se je venomer in pobirala suhljad, katere je že precej nosila pod pazduho. Opravljala je svoje delo s popolnoma lahko vestjo, kot da stoji in nabira v svojem lastnem gozdu. Niti za pasje lajanje se ni zmenila. Kadar se je dvignila, se je ozrla zopet po tleh, ali ne molf izpod snega zopet kje kaka nepotrebna, suha preklja. Vidno je bilo, da se ne nadeja nobenega sovražnega preganjavca. Lovec Roman je obstal in gledal . . . Ko je našel včasih predrznega Polenca pri istem delu, vpil mu je že od daleč:

„He, he, Polenec, kaj kradeš! He, he!“

In Polenec je od jeze, da ga zopet kdo moti pri njegovem mirnem delu, grdo pogledal in kričal:

„Roman, pusti me, Roman! Dober človek si, pa še boljši boš, če me pustiš! Jaz sem star, in ti si mlad; na svetu se pa vse mlado stara...“ In včasih se je dal Roman preprostiti in je odšel v drugo stran... A včasih, ko je bil Roman neizprosni, je moral Polenec pustiti že nabrano butaro ter oditi. Nerad je odšel, zelo nerad, godrnjal je in klel, ozrl se ni niti enkrat nazaj in sklenil, da pride drugi dan zopet izkušat svojo srečo.

A danes Roman ni vpil, ampak molčal je in gledal. Skoraj se mu je zdelo, da ne more zavpiti. Deklica se je sklonila ter šla počasi dalje, oziraje se na obe strani po tleh. Bila je belega obraza, črnih las in srednje, šibke postave. Oblečena je bila belo in zavita v sivo veliko ruto. Lovec Roman je gledal to lepo prikazen z zanimanjem, lice se mu je zjasnilo in srce — sam ni vedel, zakaj — se mu je razveselilo. Na veji je zapela senica, in deklica se je ozrla. Lovec Roman je razločno videl njen obraz. Taka je bila menda nekdanj — Vida...

Roman je sam pri sebi jel nekaj premišljati in se je nasmehnil...

Brezskrbna deklica je bila naenkrat zelo presenečena. V njeni bližini je nenadoma zalajal Romanov pes in se ji bližal... Deklica je obstala in skozi trepetajoče ustnice je ušel polglasni, strah izražajoči: „Je-ej!“

Obrnila se je proti psu, da bi ga potolažila. Ustrašila se je in vidno je bilo, da se psa zelo boji. Vsa se je tresla in se umikala počasi pred psom, ne da bi genila od njega z očmi.

Lovec Roman je nekaj časa malone z veseljem gledal mučni dekletov položaj. Nazadnje se mu je pa skoraj zasmilila. Stopil je par korakov bliže in poklical psa: „Mōra, tã!“ — Deklica se je vsa prestrašena hipoma ozrla; ugedala je lovca Romana, kri ji je šinila v obraz in za trenutek je obstala v največjem strahu nepremično. — Pes je pobesil rep, jel opletati ž njim na levo in desno te se skesano-priliznjeno bližati go-

spodarju, ki mu je pokazal pot drugam. Ostala sta sama. Deklica je Romana pogledala dvakrat boječe in plašno, ter še bolj zardela.

„Ne boj se, ne!“ je rekel Roman in s smehljajočim licem gledal deklico, ki je bila v veliki zadregi. Pogledala ga je vprašujoče, rekel bi, hvaležno, a reči ni mogla ničesar. Povesila je sramežljivo glavo in uprla oči v snežena tla.

„Čigava pa si?“ je vprašal Roman smehljaje.

„Makarjeva...“ je odgovorila poltiho, komaj slišno...

„Čemu nabiraš drva?“ je vprašal Roman dalje, ker je hotel nadaljevati pogovor.

„Kurili bomo, ker nimamo družega doma, a sicer...“

Tudi ona se je nasmehnila, menda zato, ker se je tudi Roman smejal.

„No, sicer...“

„Sicer nas zebe; saj vidite, da je zima.“

„A, tako?“ Romanu so pošle besede. To se pogosto zgodi, da komu celo v odločilnem, važnem trenutku besede poidejo.

„Kaj morda ne smem nabirati?“ je vprašala potem deklica in ga gledala nekako čudno, nezaupno — in vendar lepo.

„Pravzapravo ne — brez mojega dovoljenja!“ Roman je zresnil obraz.

„Aaa?“

„Ali se me bojiš?“ je vprašal smehljaje...

„Sedaj — skoraj — a, ne, prav nič se vas ne bojim, saj nisem naredila nič škode!“

„Res ne?“

„Res ne.“

Oba sta se smejala; ona je zopet gledala po tleh, kot da išče suhih vej, a lovec Roman je gledal pred seboj ta ljubki obraz, te črne lase, to lepo, nepričakovano prikazen.

„Ali me poznaš?“

Na to vprašanje ga je deklica pogledala. „Seveda!“ In nasmejala se je tako neprisiljeno, kot da se smeje praznemu razgovoru, ki sta ga imela.

„No, in ti se ne bojiš — lovca Romana?“

„Zakaj neki?“

„Drugi se me bojé.“ Lovec Roman se je nasmehnil, kot da se smeje tistim, ki se ga bojé, češ, ker se ga bojé po nepotrebem. Š tem se je pogovor zopet končal, morda obema v zadrego. Njo je zeblo. Prinesla je obe roki sklenjeni pred usta ter je hukala vanji. Potem si je popravila ruto, zavila se vanjo tesneje in odšla dalje po snegu.

Lovec Roman je gledal za njo, gledal kakor v sanjah. Ni ga zeblo, skoraj vroče mu je bilo . . . Dekletce se je ozrlo, a potem je šla svojim potem počasi dalje, kot da jo je sram, da se je ozrla. Roman je stal nepremično, a ona je skoraj skoraj izginila med zelene, s snegom pobeljene smrečice.

11.

Kaj je bilo potem, to je težko pripovedovati. Roman je prišel tisti dan domov, ko je ležala že trda noč po vasi, a prej je hodil po gozdu. Zalotil je tam staro, ubogo ženico, ki je nabirala drv. Pustil jo je v miru ter šel molčé mimo starke, ki je od strahu trepetala. Starka je potem zrla za lovcem in se hvaležno smejala.

„O, Roman, Bog ti bo dal srečo, dal ti bo tisoč sreč, Roman!“ In še dalje je govorila pobiraje drva po zmrznjenem snegu, a Roman je ni poslušal, ampak je šel po svojem potu v svojih mislih . . .

Zvečer je torej prišel domov. Sedel je v gorki, zakurjeni sobi. Sam je bil, nihče ga ni motil. Psa sta ležala pod mizo, puška je visela na steni in slaba luč je svetila na mizi. Roman se je zatopil v različne misli in se prepustil svojim čutom in lepim spominom.

„Makarjeva“ — ta beseda mu je šumela po glavi. Gledal je še vedno njeno preprosto obnašanje, poslušal njeno milo, poltiho in boječe govorjenje. Videl je pred seboj njeno prijazno podobo v belem oblačilu, zavito v veliko ruto, videl v sanjavem polmraku nje beli obrazek, bleđ, nedolžen, obkrožen s črnimi velikimi lasmi. Skoraj se sam ni več poznal. Bil je že mož, a zdelo se mu je, kot da je zopet tisti ne še dvajsetletni Roman, ki ljubi svojo Vido, bolj kot življenje svoje . . . Za-

čutil je bolj in bolj, da je sam, popolnoma osamel na svetu. Zaželel si je bitja, ljubečega bitja, ki bi živelo z njim.

„Makarjeva“ —

Lovec Roman se je zdaj res nenadoma izpremenil in ta izprememba se je poznala povsod. Občeval je z ljudmi, govoril z njimi prijazno, ves, ves se je izpremenil. Celo v gozdu — so pravile stare vaške tetke — celo v gozdu ni bil več tako strog. Bili so mu vsi hvaležni, posebno zdaj po zimi, ko vsakdo potrebuje drv. Zapazili so torej vse, prišli so ga prosit dovoljenja — in on je dovolil vse; vzroka te izpremembe niso vedeli . . . To je bilo novo življenje.

Že dolgo so govorili o lovcu Romanu po hišah pri gorkih pečeh:

„Kaj bo neki storil Roman?“

„Ženiti se bo moral.“

„Moral, moral; gospodinje potrebuje, sam ne more biti.“

„Zadosti dolgo je sameval.“

„Čudno res! Toliko let — sam.“

In tedaj so se spomnili ljudje njegove povesti, in izvlekli so iz prahu pozabljivosti nekdanjo ljubezen med lovcem Romanom in Vodanovo Vido . . .

„Tako je bilo“, so rekli tisti, ki so vse vedeli.

„A tako? so se čudili tisti, ki dotlej niso vsega natanko znali.

„Kje se bo neki ženil lovec Roman?“

„Saj se ne bo.“

„Bo se, bo.“

„Saj se mora; drugače mu ne kaže; mora, čeprav morda noče.“

„Noče, noče“, so rekli tisti, ki so poznali Romana.

„Kaj pa hoče! Boste videli . . .“

Lovec Roman pa je tudi poslej hodil po svojih potih v gozdu in večkrat je zašel, včasih celo nevedé, nazaj na isti kraj . . . Pohajal je nemirno semtertja — zima je bila trda, dasi je ležal šele prvi sneg — in vidno je čakal vselej — nje. In res je prišla; saj se ni bala lovca Romana, kot so se ga bali drugi, ki ga niso poznali in ki so ga poznali. Prišla je počasi, mirno, kot prvič,

iskala je z očmi po tleh, nabirala je zopet drva ter se ozirala pol radovedno, pol iznavade po lepem zimskem gozdu. No, ko je zagledala pred seboj lovca, se tudi ni ustrašila, niti se vznemirjala. Vselej se mu je nasmejala ter šla dalje. In on jo je tudi vzprejel s prijaznim smehom. Vedla se je, kot da ima popolnoma pravico hoditi po gozdu. Kdo ve, zakaj —? Morda zato, ker je bil lovec Roman za logarja. Kdo ve? Pogovor med njima je bil mrzel, navaden in kratek

„Ali te zebe, Marinka?“ je vprašal Roman.

Ona se je smejala in odgovorila boječe:

„Seveda; kaj vas ne?“

„Tudi.“

„Kaj vam ni dolgčas tu v tem gozdu?“

„Tu ni dolgčas; lepšega ni“

„Čudno . . .“

„Kaj ni prijetno tu?“

„Hm, za vas — morda . . .“ In smejala se je skoraj nagajivo.

In ločila sta se. Ona je odšla dalje po svojem opravku, ozrla se je navadno nazaj in potem hitro izginila med drevesnimi debli v gozd. In lovec Roman je gledal navadno za njo, včasih pa celo šel po isti poti v gozd, sam nevedé, zakaj; no, šel je menda zato, ker je šla ona po isti stezi pred njim . . . Spremljala sta ga vedno, kot prejšnje čase, dva psa, dobrikala se mu in prilizovala, vzpenjala se po njem in majala od veselja z repom. Lovec Roman se ni več tako menil zanja kot nekdanj. In nekdanj ljubljenci zvesti živali sta skoraj opazili, da gospodar ni več tako prijazen, kot je bil nekdanj, zato sta se tako prilizovali.

Tako ni bilo dolgo, ko so ljudje jeli govoriti, da sta lovec Roman in Makarjeva Marinka . . . pst . . . Saj je Makarjeva Marinka — nevesta.

12.

Nekaj dni potem je Roman obiskal Makarja. Pravzaprav ni vedel, pokaj gre k Makarju v kočjo in niti ni mislil na to, kaj in o čem bo govoril, ne — šel je. Makar je bil revež. Imel je razbito, leseno kočjo. Bila je kake pol ure hodâ zunaj vasi. V kočji je

bilo zaduhlo, napolnjena je bila s slabim zrakom, kakor sploh nezakurjene pritlične sobe po zimi; in poleg vsega je bilo v nji mrzlo . . . V enem kotu je stala velika peč, v drugem, temu nasprotnem kotu je bila precej čedna bela miza, ob steni je bila klop, po zidu so visele podobe in kljuke z obleko. Okna so bila kvadratna in majhna. Na peči je ležalo troje otrok in dva sta sedela na sredi hiše na stolčkih ter pletla peharje. Makar je sedel pri mizi, kadil tobak, rezal nekaj z nožem in zdajpazdaj pogledal pridne delavce. Takrat je vstopil lovec Roman, in za njim sta priletela oba psa, ki sta se takoj boječe pritisnila h gospodarju . . .

Makar je bil mož pri petdesetih letih, močne postave, suhega obraza in velikih, črnih brk.

„A, vi?“ se je začudil Makar in se nehoté stresnil. To ni bilo dobro znamenje, če je koga obiskal lovec Roman. Makar se je vidno zelo ustrašil. Vzel je v trenutku pipo iz ust, odložil klobuk z glave in odprl usta na stežaj.

„A, vi?“ je ponovil potem in vstal od mize. Deca na peči je zbežala v kot in boječe zrla v nenavadnega gosta, a drugi na sredi hiše so še precej mirno nadaljevali svoje delo. Mati je vstala; bila je ženska nekako istih let z možem. Vprašujoče je gledala zdaj moža, zdaj lovca Romana. Psa sta stala na vsaki strani lovca, in Mõra je s poželjivimi očmi gledal grlico, ki je letala z ene police na drugo ter pri tem grulila, da je lovec nehote pogledal za njo.

„Aha, Marinka mi je pravila, da, da . . . aha . . .“ Makar si je oddahnil od prvega strahu in poklical dvakrat zaporedoma:

„Marinka, Marinka!“

Marinka je prišla počasi, bojazljivo; obstala je takoj pri vratih, ter istotako vprašujoče gledala zdaj lovca Romana, zdaj preplašenega očeta, zdaj plašne obraze drugih. Roman se je obrnil in se ji nasmejaj.

„No, nič hudega“, je rekel Roman. Makarju se je odvalil kamen od srca, da se je globoko oddehnil.

„Sédite vendar!“ je dejala Makarica.

„Sedite, sedite!“ je ponovila Marinka ter mu ponudila stol. Roman je sedel, in psa sta legla po tleh poleg njega.

„Vi spadate še pod našo občino?“ je vprašal Roman ter spustil puško med noge na tla.

„Da, da, seveda, pod vašo, kam pa“, je odgovarjal Makar jecljaje.

„Aha!“ — Roman je nekaj pomislil.

„Mrzlo imamo pri nas, kaj ne?“

„Res, — mrzlo.“

„A kaj hočemo! Drv ni, in denarja še manj; hm, ničesar ni, zaslužka ni, plačila ni.“

„No, jaz imam dosti drv.“ Roman se je nasmehnil in pogledal Marinko, ki je zardela.

„Da, da, vi jih imate, a mi ne, mi ne, dasi jih potrebujemo.“

„Seveda jih, zato vam jih dam.“ — Po sobi se je čul vzklik nenadnega veselja . . .

„Tam ob ‚dolgi poti‘ leži še kup od lanskega leta.“

„Aha, vem, vem . . .“

„Tisto lahko vzamete brez skrbi.“ — Makarju se je zablestela moška solza hvaležnosti v očesu, a rekel ni nič. Vsi so molčali, in Marinka je Romana tako blaženo pogledala.

„Bog vam povrni!“ je rekel potem Makar s tresočim glasom ter nadaljeval: „Težko je bilo, vi ne verjamete, kako težko, brez drv po zimi; ne morete si misliti, kako hudo . . . Pa sem rekel: Marinka, pojdi in prinesi! — in je šla in prinesla. A zdaj bi bilo težko; jaz bi ne utegnil, ona ne more, drugi so preboječi in premajhni, a Marinka se bo menda možila. (Lovec Roman se je zgenil, a sicer je bil miren.) Za gotovo še ne vemo, a rekel je, da pride ta teden ter vse uredi, in potem bo menda vse v redu.“

„Tako? Aaa . . .“ Lovec Roman je pogledal Marinko, ki je imela povešene oči, a v lice je bila rdeča.

„Prav pridnega ženina ima“, je pristavila Makarica.

„Aaa. Je li bogat?“

„Ne, bogat ni, a sile jima ne bo. Lahko bosta živela . . .“

Lovec Roman je vstal, in psa sta skočila pokonci ter jela skakati okoli gospodarja. Maliči na peči so se iz kota zopet upali na rob in so radovedno gledali z vzvišenega kraja.

„Torej, kakor sem rekel, tam ob ‚dolgi poti‘ je vaše. A molčite, da ne bo zavisti!“

„O, da! Brez skrbi, kakor rečete!“ je ponavljal ves vesel Makar ter ga spremljal do vrat.

Lovec Roman je odšel, za njim pa se je čul osmeri: „Bog povrni!“

13.

Kdo bi z menoj vred ne verjel, da je čas, ko kopni sneg, pust čas v letu . . . Tisti dan potem so zaveli topli vetrovi, in sneg je kopnel, led se je tajal. Solnce je uprlo svoje žarke na zemljo, topli jug je vel enakomerno, neprijetno z južnih strani. Hitro je izginjal prvi sneg pod sovražnimi silami, za njim pa so ostajala blatna pota, in jarki ob potih, po gozdih in po dolinah so se napolnili z vodo. Res, pust čas! Mokre, gole veje so se zibale v dolgočasnem, polhladnem, polgorkem jugu, a šumenja in tistega skrivnostnega šepetanja po listju, kot ga ima zefir prijaznega poletnega večera, ni bilo . . .

Pusto je bilo v gozdu, brez življenja. Po razmočenih tleh ni bilo cvetočih rastlin, niti ni bilo po gozdu tistega življenja, ki je tu sicer doma. Čemu je zavel jug, ko še ni bila končana zima! Nikogar ni zbudil, nič življenja ni prinesel s seboj. Vse je ostalo v zimskem spanju. Čemu je zavel topli jug! Mar naj bi bil ležal sneg, tako lepo bel, blesteč se v tisočih biserov po drevju in po tleh. A zdaj je izginil in ž njim lepe, bele steze po gozdu. Ko bi bile ostale lepe, bele, zimske, s snegom zamrznjene steze, ostajal bi bil morda tudi lovec Roman še po cele dni v gozdu in pohajal sempatja. A to neprijazno vreme, blatne steze in kdove, kaj še vse, je povzročilo, da mu je gozd mrzel. Ostajal je doma.

V svoji koči je slonel ob mizi, naslonjen na obe roki. Gledal je predse in nekaj premišljal. Zunaj se je čulo glasno vetje po-

časnega juga in šumenje voda. Roman se je zamišljal globlje in globlje. Pred očmi mu je stal prizor iz Makarjeve koč. Zrl je tiste hvaležne obraze, čul izraz hvaležnosti, in prijetno čuvstvo mu je polnilo srce . . . Skoraj je pri tem popolnoma pozabljal na — Marinko. Da bi jo le mogel pozabiti za vedno! — — A kaj! Sredi njegovih sanj mu je kar naenkrat zazvenela v duši tista Makarjeva beseda, ki ga je tako urezala v srce: „Marinka se bo — možila!“ . . .

Možila! Z drugim, kakor Vida! In on bo šel sam skozi življenje . . .

Roman se je stresel in zbudil . . .

Zopet je prišla zima s svojo lepo, dasi sneženo poezijo v gozdu, in za zimo se je prismejala pomlad z vsemi svojimi krasotami. A za lovca Romana ni bilo več poezije,

ni bilo pomladi. Vse je cvetelo, vse zelenelo; ptiči pevci so peli pozdrave domačim gozdom, pomladni vetrovi so veli po ozelenelih vejah, solnce je sijalo kot novo, obsevalo plan in log, vse je živelo, živelo, kot leto osorej . . . Lovec Roman pa je sameval in postajal po gozdu, gledal je zamišljeno v cvetočo prirodo, a ostal je do vsega mrzel, neobčutljiv. Prišla je kukavica, kukala je po gozdu tu-intam, obletela je trikrat ali še večkrat samujočega lovca, toda on se ni zmenil ni zanjo. Morda se je spomnil lanske pomladi, lanske kukavice, morda se je nasmehnil njej in njenemu prijaznemu kukanju . . . Morda . . .

Od takrat je postal drug človek lovec Roman. Tih, zamišljen, mrk in resen mož . . . Živel je skrito življenje, mirno in . . . srečno? Kdo ve!

Dvogovor.

Na obali grebeniti,
kjer se morje divje peni
ob razjedenih čerih,
mladec se z mladenko meni,
ko večer poljublja breg:
„Glej te vale vihrovite,
glej to sliko duše moje!

Vali skale omajó,
ali trde duše tvoje
vse besede ne mogó . . .
Bela lilija, glej mene!
Tu pred tabo solze točim
in prisegam ti klečé
z glasom do neba vpijočim:

Tvoj do zadnjega sem dne!“ —
„Oh, ne kleči! Saj me ženske
nismo jeklo —; le do smrti
ljubi me kot lilijo!
Taki reveži potrti
se nam strašno smilijo!“

Anton Medved.

Ob zibeli.

„Aja tutaja —“
sladko je pevala
mati ob njej.
Ona je snivala
v spanca naročju,

kakor krilatec
edenskih polj . . .
Kakor pomladi
dih razkošni,
v srcu je plaval
angelski mir . . .

„Aja tutaja —“
sama zdaj poje,
tiho se krade,
lahno ji, lahno
solza v oči . . .

Cvetko Slavin.